

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum sacramentum sit in genere signi.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

nem Christum. vnde Marc. 1. dicitur, quod demon clamauit, quid nobis & tibi Iesu Nazarene? venisti ante tempus perdere nos. Tertio, quantum ad primum, essentiale bonorum angelorum, quod est beatitudo aeterna, et quantum ad pecuniam essentiam angelorum malorum, quae est damnatio aeterna; sed hoc factum est per Christum, in quantum est verbum Dei, a principio mundi.

Ad PRIMUM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de iudicio quantum ad primum essentiale, & pecuniam principalem.

Ad SECUNDUM dicendum, quod sicut dicit [†] Aug. in lib. de vera religione, licet spiritualis iudicet omnia: tamen iudicatur ab ipsa veritate: & ideo licet angelii, ex eo quod sunt spirituales, iudicent, indicantur tamen Christo, in quantum est veritas.

Ad TERTIUM dicendum, quod Christus habet iudicium non solum super angelos, sed etiam super administrationem totius creaturae: si enim, ut * August. dicit in 3. de Trinitate, inferiora quodam ordine reguntur a Deo per superiora, oportet dicere, quod omnia regantur per animam Christi, que est supra omnem creaturam: vnde & Apostolus dicit Hebr. 2. Non enim angelis subiecit Deus orbem terrarum, scilicet subiectum ei, de quo loquimur, id est, Christo: nec tamen propter hoc alium constituit Deus super terram: quia unus & idem est, & Deus & homo, dominus Iesus Christus. De cuius incarnationis mysterio ad præsens dicta sufficiant.

[¶] Super Ques. 60.
Art. primus.

Proptera consideratio-
nem &c. Hic in-
cipit secunda pars
principalis huius li-
tri, distincta in par-
tes octo, primaria de
sacramentis in com-
muni, & reliqua se-
perim, secundum singu-
la lectione sacramen-
ta. Prima igitur hec
pars durans usque ad
ques. 66. inchoata a
sacramenti genere in
1. art. ques. 60. ut clara
re titulus monstrat,
ita quod in titulo huius
articuli, sacramenta
nomen sumitur secu-
dum eam significati-
onem, quia predica-
tur de septem ecclesi-
ticis sacramentis. Et est
intencion inquirendi,
an secundum illam
significationem sit in
genere signi: quam-
vis abique additione
aliqua quiesco propo-
natur: & propterea
argumentum abolu-
te de sacramento ar-
gunt.

In corpore articuli
una est conclusio: Sa-
cramentum, de quo
est termino, est in gen-
ere signi. Probatur:
Nec loquimur de sa-
cramentis, secundum
important habitu-
dinem signi. ergo An-

A tum requiratur determinata res sensibilis.

¶ Sexto, Vtrum ad sacramentum requiratur significatio, quae est per uerba.

¶ Septimo, Vtrum requirantur determinata uerba.

¶ Octavo, Vtrum illis uerbis posse sit aliiquid addi uel subtrahi.

ARTICULUS PRIMUS.

Vtrum sacramentum sit in gene-
re signi.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod sacramentum non sit in genere signi. Videtur enim sacramentum dici a sacra- do, sicut medicamentum a me- dicando: sed hoc magis uidetur pertinere ad rationem causæ, quam ad rationem signi. ergo sa- cramentum magis est in genere cauæ, quam in genere signi.

¶ 2 Præt. Sacramentum uidetur aliquid occultum significare, se- cundum illud Tobiae 1. 2. Sacra-

mentum regis abscondere bo-

num est. Et Ephes. 3. Quæ sit dispensatio sacramenti munib[us] regulis no- minum multiplicum ad unum, uel in uno, uel ab uno, que abusi ue vocantur analogia.

Vnde etiam. Autor in calce responsionis ad tertium, hanc abu- sionem corrigendo, cum dixisset, scilicet analogice, statim declarauit quid int̄edit subdicens, scilicet se- cundū diuersam habi- tudinem ad unum &c.

4. diff. 1. q. 1.
art. 1. q. 1. &
art. 2. q. 1.
& art. 4. q. 1.
ad 1.

C absconditi a sacrificio in Deo: sed illud quod est ab- sconditum, videtur esse contra rationem signi. Nā signum est, quod * præter speciem, quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem uenire,

ut patet per Aug. † in 2. de doctr. Christi ergo vide- tur, quod sacramentum non sit in genere signi.

¶ 3 Præt. Iuramentum quandoque sacramentum nominatur: dicitur enim in † Decreto 22. ques. 5. Paruoli qui sine ætate rationabili sunt, non cogan- tur iurare: & qui semel periuratus fuerit, nec rectis sit post hoc, nec ad sacramentum, id est, iuramen- tum accedat: sed iuramentum non pertinet ad rationem signi. ergo uidetur quod sacramentum non sit in genere signi.

SED CONTRA est, quod * Aug. dicit in 10. de ciui. Dei, sacrificium uisibile, inuisibilis sacrificij sacramen- tum, id est, sacramentum signum est.

* Alias per.
Lib. 2. cap. 6.
circa princ.
tom. 3.

R ESPON. Dicendum, quod omnia quæ habent ordinem ad unum aliquid, licet diuersimode ab illo denominari possunt: sicut a sanitate, quæ est in animali, denominatur sanum, non solum animal, quod est sanitatis subiectum, sed dicitur, medicina sana, in quantum est sanitatis effectiva: diæta uero, in quantum est conservativa eiusdem, & uirga in quantum est significativa ipsius. sic igitur sacramen- tum potest aliquid dici, vel quia in se habet aliquā sanctitatem occultam, & secundum hoc sacra- mentum idem est quod sacramentum secretum, vel quia ha- bet aliquid ordinem ad hanc sanctitatem, uel causa- uel signi, uel secundum quamcumque aliam ha- bititudinem: specialiter autem nunc loquimur de sa- cramentis, secundum quod importat habitudi- nem signi, & secundum hoc sacramentum ponitur in genere signi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod quia medicina se habet, ut causa effectiva sanitatis, inde est quod omnia denominata a medicina, dicuntur per ordinem ad unum primum agens, & propter hoc medicamen- tum importat causitatem quandam: sed sanctitas, a qua denominatur sacramentum, non significatur

Tertia S.Thoma. AA 2 per

Lib. 10. c. 5.
non procul
a prin. 10. 5.

22. q. 5. cap.
paruoli qui
sunt aetate.

Q V A E S T . L X .

per modum cause efficientis , sed magis per modum causa formalis uel finalis : & ideo non oportet , q sacramentum semper importet causalitatem.

AD SECUNDUM dicendum , q ratio illa procedit , secundum q sacramentum idem est , quod sacrum secretum : dicitur autem non solum Dei secretum , sed etiam regis , esse sacrum & sacramentum : quia secundum antiquos sancta , vel sacra sancta dicebantur , quæcumq; violari non licebat : sicut etiam mulier ciuitatis , & personæ in dignitatibus constituta : & ideo illa secreta sive diuina , sive humana , quæ nō licet violari , quibuslibet publicando , dicuntur sacravæ sacramenta .

AD TERTIVM dicendum , q etiam iuramentum habet quandam habitudinem ad res sacras : in quantum scilicet , est quædam contestatio facta per aliquod sacram : & secundum hoc dicitur iuramentum esse sacramentum , non eadem ratione , quæ nunc loquimur de sacramentis : non tamen æquiuoce , sumpto nomine sacramenti , sed analogice , scilicet secundū diversam habitudinem ad aliquid vnum , quod est res sacra .

¶ Super Quæstio. 60.
Art. secundum.

Tulus clarus.

In corpore Au^tor accomo^dat definitionē hāc , icilicet signum rei sa^cra^e, ad hoc ut sit con^ter. & 4. dif. 2. q. 1. art. 1. uertibilis cum sacramen^tto , ut quod ex proprietate significatiⁿonis non habet , ex accommodatiⁿone intelligat habere . Hinc enim duas subintelli^gi vult conditioⁿes rei sacra^e s. sanctificaⁿti homines , qd non aliunde deducitur , quam ex hoc , q signum propriè datur homini , cuius est per notum ad ignotum discurrere .

¶ Et scito duo . Primum , quod Au^tor non solum pro reuerentia sic definiens sacramentum , sed etiam pro firmando vnu ecclesiæ , quo sacramentum dicimus , non cuiusque rei sacra^e signum , sed hominis sanctificantis , descriptionem hanc in definitionem erexit . Secundum est , qly sanctificans , ineligitur in actu exercito , hoc est , q signum rei sacra^e , ut actualiter exercet sanctificationem hominis : quia ad hoc adhibetur ut signum , ut sanctificeatur homo per illius significatum .

¶ 2. q. 101.
art. 4.

¶ 2. ergo videtur quod omne signum rei sacra^e , sit sacramentum .

RESPON. Dicendum , quod signa proprie dantur

ARTIC. II. ET III.

F hominibus , quorum est , per nota ad ignota pertinere : & ideo proprie dicitur sacramentum , quod est signum alicuius rei sacra^e ad homines pertinentis , ut scilicet proprie dicitur sacramentum , secundum q nunc de sacramentis loquimur , quod est signum rei sacra^e , in quantum est sanctificans homines .

AD PRIMVM ergo dicendum , q creature sensibiles significant aliquid sacrum , scilicet sapientiam & bonitatem diuinam , inquantum sunt in seipso sacra , non autem inquantum nos per ea sanctificamur : & ideo non possunt dici sacramenta , secundum quod nunc loquimur de sacramentis .

AD SECUNDVM dicendum , q quædam ab uestu testamentum pertinentia , significabant sanctitatem Christi , secundum quod in se sanctus est : quædam vero significabant sanctitudinem eius , inquantum per ea nos sanctificamur , sicut immolatio agni paucalis significabat immolationem Christi , qua sanctificati sumus : & talia dicuntur proprie uestris legis sacramenta .

AD TERTIVM dicendum , q res denominatur a fine & complemento : dispositio autem non est finis , sed perfectio : & ideo quæ significant dispositiōnem ad sanctitatem , non dicuntur sacramenta , de quibus procedit obiectio , sed solum ea , quæ significat perfectionem sanctitatis humanae .

ARTICVLVS III.
¶ Vtrum omne signum rei sacra^e sit sacramentum .

H

AD SECUNDVM sic proceditur . Videtur q non omne signum rei sacra^e sit sacramentum . Omnes enim creature sensibiles , sunt signa rerum sacrarum , secundū illud R. Rom. 1. Inuisibilita Dei , per ea quæ facta sunt intellecta , consipiuntur : nec tamen omnes res sensibiles possunt dici sacramenta . non ergo omne signum rei sacra^e est sacramentum . ¶ 2 Præt. Omnia , quæ in veteri lege fiebant , Christum figurabant , qui est sanctus sanctorum , secundum illud 1. ad Cor. 10. Omnia in figura coniungebant illis .

I

Et Coloss. 2. Quia sunt umbra futuron , corpus autem Christi : nec tamen omnia gesta patrum veteris testameti , vel etiam omnes ceremoniae legis sunt sacramenta : sed quædam specialiter , sicut in secunda parte habitu est . ergo videtur q non omne signum rei sacra^e sit sacramentum .

K

¶ 3 Præt. Etiam in nouo testamēto multa geruntur in signum aliqui rei sacra^e , que tamen non dicuntur sacramenta , sicut asper^sio aquæ benedictæ , cōsecratio altaris , & similia , nō ergo omne signum rei sacra^e , est sacramentum .

L

SED CONTRA est , quod definitio convertitur cum definitio : sed quidam definunt sacramentum per hoc , quod est sacramentum rei signum , & hoc etiam uidetur ex auctoritate * August. supra indu

M

cta. ergo videtur quod omne signum rei sacra^e , sit sacramentum .

N

¶ 2. q. 101.

O

¶ 3 Præt. Dicitur est , q sacramentum proprie signi

P

¶ 4. q. 101.

¶ 5. q. 101.

¶ 6. q. 101.

¶ 7. q. 101.

¶ 8. q. 101.

¶ 9. q. 101.

¶ 10. q. 101.

¶ 11. q. 101.

¶ 12. q. 101.

¶ 13. q. 101.

¶ 14. q. 101.

¶ 15. q. 101.

¶ 16. q. 101.

¶ 17. q. 101.

¶ 18. q. 101.

¶ 19. q. 101.

¶ 20. q. 101.

¶ 21. q. 101.

¶ 22. q. 101.

¶ 23. q. 101.

¶ 24. q. 101.

¶ 25. q. 101.

¶ 26. q. 101.

¶ 27. q. 101.

¶ 28. q. 101.

¶ 29. q. 101.

¶ 30. q. 101.

¶ 31. q. 101.

¶ 32. q. 101.

¶ 33. q. 101.

¶ 34. q. 101.

¶ 35. q. 101.

¶ 36. q. 101.

¶ 37. q. 101.

¶ 38. q. 101.

¶ 39. q. 101.

¶ 40. q. 101.

¶ 41. q. 101.

¶ 42. q. 101.

¶ 43. q. 101.

¶ 44. q. 101.

¶ 45. q. 101.

¶ 46. q. 101.

¶ 47. q. 101.

¶ 48. q. 101.

¶ 49. q. 101.

¶ 50. q. 101.

¶ 51. q. 101.

¶ 52. q. 101.

¶ 53. q. 101.

¶ 54. q. 101.

¶ 55. q. 101.

¶ 56. q. 101.

¶ 57. q. 101.

¶ 58. q. 101.

¶ 59. q. 101.

¶ 60. q. 101.

¶ 61. q. 101.

¶ 62. q. 101.

¶ 63. q. 101.

¶ 64. q. 101.

¶ 65. q. 101.

¶ 66. q. 101.

¶ 67. q. 101.

¶ 68. q. 101.

¶ 69. q. 101.

¶ 70. q. 101.

¶ 71. q. 101.

¶ 72. q. 101.

¶ 73. q. 101.

¶ 74. q. 101.

¶ 75. q. 101.

¶ 76. q. 101.

¶ 77. q. 101.

¶ 78. q. 101.

¶ 79. q. 101.

¶ 80. q. 101.

¶ 81. q. 101.

¶ 82. q. 101.

¶ 83. q. 101.

¶ 84. q. 101.

¶ 85. q. 101.

¶ 86. q. 101.

¶ 87. q. 101.

¶ 88. q. 101.

¶ 89. q. 101.

¶ 90. q. 101.

¶ 91. q. 101.

¶ 92. q. 101.

¶ 93. q. 101.

¶ 94. q. 101.

¶ 95. q. 101.

¶ 96. q. 101.

¶ 97. q. 101.

¶ 98. q. 101.

¶ 99. q. 101.

¶ 100. q. 101.

¶ 101. q. 101.

¶ 102. q. 101.

¶ 103. q. 101.

¶ 104. q. 101.

¶ 105. q. 101.

¶ 106. q. 101.

¶ 107. q. 101.

¶ 108. q. 101.

¶ 109. q. 101.

¶ 110. q. 101.

¶ 111. q. 101.

¶ 112. q. 101.

¶ 113. q. 101.

¶ 114. q. 101.

¶ 115. q. 101.

¶ 116. q. 101.

¶ 117. q. 101.

¶ 118. q. 101.

¶ 119. q. 101.

¶ 120. q. 101.

¶ 121. q. 101.

¶ 122. q. 101.

¶ 123. q. 101.

¶ 124. q. 101.

¶ 125. q. 101.

¶ 126. q. 101.

¶ 127. q. 101.

¶ 128. q. 101.

¶ 129. q. 101.

¶ 130. q. 101.

¶ 131. q. 101.

¶ 132. q. 101.

¶ 133. q. 101.

¶ 134. q. 101.

¶ 135. q. 101.

¶ 136. q. 101.

¶ 137. q. 101.

¶ 138. q. 101.

¶ 139. q. 101.

¶ 140. q. 101.

¶ 141. q. 101.

¶ 142. q. 101.

¶ 143. q. 101.

¶ 144. q. 101.

¶ 145. q. 101.

¶ 146. q. 101.

¶ 147. q. 101.

¶ 148. q. 101.

¶ 149. q. 101.

¶ 150. q. 101.

¶ 151. q. 101.

¶ 152. q. 101.

¶ 153. q. 101.

¶ 154. q. 101.

¶ 155. q. 101.

¶ 156. q. 101.

¶ 157. q. 101.

¶ 158. q. 101.

¶ 159. q. 101.

¶ 160. q. 101.

¶ 161. q. 101.

¶ 162. q. 101.

¶ 163. q. 101.

¶ 164. q. 101.

¶ 165. q. 101.

¶ 166. q. 101.

¶ 167. q. 101.

¶ 168. q. 101.

¶ 169. q. 101.

¶ 170. q. 101.

¶ 171. q. 101.

¶ 172. q. 101.

¶ 173. q. 101.

¶ 174. q. 101.

¶ 175. q. 101.

¶ 176. q. 101.

¶ 177. q. 101.

¶ 178. q. 101.

¶ 179. q. 101.

¶ 180. q. 101.</p